

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ СЕМЕНА КУЗНЕЦЯ**

ЗАТВЕРДЖЕНО

на засіданні кафедри
економіки підприємства
та організації бізнесу
Протокол № 2 від 29.08.2023 р.

ПОГОДЖЕНО

Проректор з навчально-методичної роботи

_____ Каріна НЕМАШКАЛО

ПЛАНУВАННЯ І КОНТРОЛЬ НА ПІДПРИЄМСТВІ

робоча програма навчальної дисципліни (РПНД)

Галузь знань
Спеціальність
Освітній рівень
Освітня програма

**05 Соціальні та поведінкові науки
051 «Економіка»
перший (бакалаврський)
Економіка підприємства**

Статус дисципліни
Мова викладання, навчання та оцінювання

**обов'язкова
українська**

Розробник:
к.е.н., доцент

_____ Галина СЕЛЕЗНЬОВА

Завідувач кафедри
економіки підприємства та
організації бізнесу

_____ Тетяна ВЛАСЕНКО

Гарант програми

_____ Юлія КОТЕЛЬНИКОВА

Харків
2023

ВСТУП

Сучасний етап розвитку виробництва характеризується необхідністю вирішення нових завдань, обумовлених зміною умов функціонування вітчизняних підприємств, які потребують подальшого удосконалення механізму управління та планування їх діяльності. Планування як функція управління підприємством є основою прийняття управлінських рішень і становить розроблення цілей та завдань управління підприємством, а також визначення заходів реалізації планів щодо досягнення поставлених цілей. Все це обумовлює необхідність вивчення теорії та практики планування і контролю діяльності підприємств в сучасних умовах господарювання.

Навчальна дисципліна "Планування і контроль на підприємстві" є обов'язковою навчальною дисципліною та вивчається згідно з навчальним планом підготовки фахівців першого (бакалаврського) освітнього рівня спеціальності 051 "Економіка", освітньої програми "Економіка підприємства" для всіх форм навчання.

Мета навчальної дисципліни – формування системи знань і практичних навичок із методології розроблення перспективних і поточних планів діяльності підприємства та контролю їх виконання.

Завданнями навчальної дисципліни є:

- опанування форм, методів і процесу планування і контролю;
- вивчення структури і технології розроблення типових планів щодо економічного і соціального розвитку підприємства;
- оволодіння методами і інструментарієм розрахунку системи показників підприємства та оптимізації виробничої програми;
- отримання практичних навичок щодо розроблення поточного плану підприємства та окремих його розділів.

Об'єктом навчальної дисципліни є процес планування і контролю діяльності підприємства як відкритої організаційно-економічної системи, яка функціонує в умовах ринкових відносин.

Предметом навчальної дисципліни є форми і методи розроблення та реалізації поточних і оперативно-календарних планів, принципи їх взаємозв'язку із загальною стратегією підприємства.

Результати навчання та компетентності, які формує навчальна дисципліна визначено в табл. 1.

Таблиця 1

Результати навчання та компетентності, які формує навчальна дисципліна

Результати навчання	Компетентності, якими повинен оволодіти здобувач вищої освіти
РН1	ЗК11
РН3, РН4	ЗК4, СК16

PH5	CK2, CK17
PH6	ЗК4, CK2, CK10, CK17
PH7, PH15	ЗК8
PH10	ЗК4, ЗК11, CK2, CK10
PH11	ЗК8, CK2, CK10
PH12	ЗК4, ЗК11, CK2
PH13	ЗК4, ЗК8, CK10
PH14	ЗК8, ЗК11
PH16	ЗК4, CK10
PH17	CK13
PH18	CK2, CK10, CK17
PH19	ЗК8, CK10
PH21	ЗК8, CK16, CK17
PH23	ЗК11, CK16, CK17
PH24	ЗК11
PH26	CK16
PH27	CK16, CK17

де, PH1. Асоціювати себе як члена громадянського суспільства, наукової спільноти, визнавати верховенство права, зокрема у професійній діяльності, розуміти і вміти користуватися власними правами і свободами, виявляти повагу до прав і свобод інших осіб, зокрема, членів колективу.

PH3. Знати та використовувати економічну термінологію, пояснювати базові концепції мікро- та макроекономіки,

PH4. Розуміти принципи економічної науки, особливості функціонування економічних систем.

PH5. Застосовувати аналітичний та методичний інструментарій для обґрунтування пропозицій та прийняття управлінських рішень різними економічними агентами (індивідуумами, домогосподарствами, підприємствами та органами державної влади).

PH6. Використовувати професійну аргументацію для донесення інформації, ідей, проблем та способів їх вирішення до фахівців і нефахівців у сфері економічної діяльності.

PH7. Пояснювати моделі соціально-економічних явищ з погляду фундаментальних принципів і знань на основі розуміння основних напрямів розвитку економічної науки.

PH10. Проводити аналіз функціонування та розвитку суб'єктів господарювання, визначати функціональні сфери, розраховувати відповідні показники які характеризують результативність їх діяльності.

PH11. Вміти аналізувати процеси державного та ринкового регулювання соціально-економічних і трудових відносин.

PH12. Застосовувати набуті теоретичні знання для розв'язання практичних завдань та змістовно інтерпретувати отримані результати.

PH13. Ідентифікувати джерела та розуміти методологію визначення і методи отримання соціально-економічних даних, збирати та аналізувати необхідну інформацію, розраховувати економічні та соціальні показники.

РН14. Визначати та планувати можливості особистого професійного розвитку.

РН15. Демонструвати базові навички креативного та критичного мислення у дослідженнях та професійному спілкуванні.

РН16. Вміти використовувати дані, надавати аргументацію, критично оцінювати логіку та формувати висновки з наукових та аналітичних текстів з економіки.

РН17. Виконувати міждисциплінарний аналіз соціально-економічних явищ і проблем в однієї або декількох професійних сферах з врахуванням ризиків та можливих соціально-економічних наслідків.

РН18. Використовувати нормативні та правові акти, що регламентують професійну діяльність.

РН19. Використовувати інформаційні та комунікаційні технології для вирішення соціально-економічних завдань, підготовки та представлення аналітичних звітів.

РН21. Вміти абстрактно мислити, застосовувати аналіз та синтез для виявлення ключових характеристик економічних систем різного рівня, а також особливостей поведінки їх суб'єктів.

РН23. Показувати навички самостійної роботи, демонструвати критичне, креативне, самокритичне мислення.

РН24. Демонструвати здатність діяти соціально відповідально та свідомо на основі етичних принципів, цінувати та поважати культурне різноманіття, індивідуальні відмінності людей.

РН26. Оцінювати вплив чинників бізнес-середовища та здійснювати стратегічне планування діяльності підприємств.

РН27. Впроваджувати в виробничу систему та систему управління підприємством розроблені заходи та проектні рішення з покращення результативності діяльності підприємства в умовах невизначеності та ризику.

ЗК4. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК8. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК11. Здатність приймати обґрунтовані рішення.

СК2. Здатність здійснювати професійну діяльність у відповідності з чинними нормативними та правовими актами.

СК10. Здатність використовувати сучасні джерела економічної, соціальної, управлінської, облікової інформації для складання службових документів та аналітичних звітів.

СК16. Здатність розробляти та реалізовувати стратегії ведення бізнесу, на основі врахування зовнішніх та внутрішніх чинників та оцінювання їх впливу.

СК17. Здатність розробляти та обґрунтовувати заходи та проектні рішення з покращення результативності діяльності підприємства в умовах невизначеності та ризику.

ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Зміст навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Планування виробничої програми підприємства та розроблення планів її ресурсного забезпечення з урахуванням методології

Тема 1. Сутність планування і особливості його здійснення на підприємстві

1.1. Сутність і завдання планування, його місце в управлінні підприємством. Чинники, що обумовлюють важливість планування у сучасних умовах господарювання. Місце планування та контролю в управлінні підприємством. Фі-

лософія планування. Змістова характеристика планування. Сутність контролю, його етапи та види. Основні завдання планування та контролю. Планування як процес підготовки та прийняття управлінських рішень. План як результат процесу планування. Змістова структура плану.

1.2. Методологічні основи планування. Основні принципи планування. Підходи до планування. Загальні та спеціальні методи планування. Система показників планування. Методи обчислення показників. Моделювання багатоваріантних планових розрахунків.

1.3. Технологія процесу планування. Основні етапи процесу розроблення планів. Вихідні дані для планування загальних показників діяльності підприємства. Основні частини плану підприємства. Інформаційна база планування. Нормативна база планування та методи розроблення норм і нормативів.

Тема 2. Система планів підприємства

2.1. Види планування. Різновиди планів на підприємстві, їх класифікаційні ознаки. Основні види часової орієнтації планування згідно з класифікацією Р. Акоффа та їх особливості.

2.2. Системи планів, їх сутнісна та змістова характеристика. Сутність системи планування та системи планів. Система планів і звітів, її характеристика. Вимоги до системи планування і контролю: цілеспрямованість, цілісність і повнота, структуризація планів за змістом тощо. Характерні ознаки систем планування. Основна система планування на підприємстві. Система планів господарської діяльності.

2.3. Організація планування на підприємстві. Передумови, необхідні для організації ефективної системи планування і контролю на підприємстві. Основні функції планового підрозділу. Централізована та децентралізована система планування. Схеми планування, їх переваги та недоліки. Чинники, що впливають на вибір схеми планування.

Тема 3. Маркетингові дослідження, планування збуту і контролю продукції

3.1. Маркетингові дослідження як основа планування збуту продукції. Значення плану збуту для підприємства та його мета. Дані, які необхідно враховувати у процесі планування збуту продукції. Необхідність проведення маркетингових досліджень у процесі обґрунтування плану збуту продукції. Основні напрями маркетингових досліджень. Особливості збуту продукції промислового значення та товарів широкого вжитку. Чинники, що впливають на збут продукції.

3.2. Чинники, що впливають на попит. Зв'язок обсягу реалізації продукції із загальним попитом на неї. Основні параметри впливу на збут. Додаткові параметри впливу. Планування реклами та комунікаційної політики у здійсненні планів збуту. Методи розрахунку рекламного бюджету.

3.3. Планування збуту і контролю продукції. Завдання планування збуту продукції. Чинники, що впливають на зміст плану збуту. Основні розділи плану збуту. Методи визначення обсягів продажу продукції. Контроль відповідності

характеристик продукції встановленим стандартам. Реалізована та нереалізована продукція.

Тема 4. Виробництво продукції

4.1. Виробнича програма підприємства та її зміст. Виробнича програма підприємства, її значення та основне завдання. Основні тактики планування обсягів виробництва. Вихідні дані для розроблення виробничої програми. Основні номенклатурні групи виробничої програми. Етапи планування виробничої програми та вимоги, що ставляться до неї. Поняття оптимальної виробничої програми. Цілі оптимізації виробничої програми.

4.2. Основні показники плану виробництва. Виробнича програма у натуральному вираженні. Методи визначення запасів готової продукції в натуральному вираженні. Основні показники плану виробництва: валовий випуск, валовий оборот, валова продукція, товарна продукція. Незавершене виробництво, його складові. Методи розрахунку обсягів незавершеного виробництва в натуральному та вартісному вираженні.

Тема 5. Оперативно-календарне планування і контроль

5.1. Зміст і завдання оперативно-календарного планування і контролю. Сутність та основні завдання оперативно-календарного планування. Етапи планування виконання виробничої програми, вихідні дані для нього. Міжцехове і внутрішньоцехове оперативно-календарне планування. Календарне планування, диспетчерське регулювання та контроль.

5.2. Системи оперативного планування. Сутність та основні характеристики системи оперативного планування. Поняття "планово-облікова одиниця" та "планово-обліковий період". Подетальна, покомплектна і позамовна системи оперативного планування. Різновиди подетальної системи планування. Підсистеми покомплектного планування. Особливості оперативно-календарного планування на підприємствах різних типів виробництва.

5.3. Оперативний облік і диспетчерське регулювання. Сутність оперативного обліку і диспетчерського регулювання. Основні умови для здійснення ефективного диспетчерського регулювання. Зміст і методи оперативного обліку і диспетчерського регулювання залежно від типу виробництва.

Тема 6. Матеріально-технічне забезпечення виробництва

6.1. Завдання та планування матеріально-технічного забезпечення виробництва. Сутність і зміст матеріально-технічного забезпечення виробництва, його основні завдання. Вихідні дані для планування матеріально-технічного забезпечення виробництва. Послідовність планування матеріально-технічного забезпечення виробництва.

6.2. Планування потреби у матеріальних ресурсах. Зміст плану матеріально-технічного забезпечення. Необхідність обґрунтування потреби у матеріальних ресурсах, методи розрахунку. Розрахунок потреби в матеріалах

для поповнення незавершеного виробництва. Джерела покриття планової потреби у ресурсах. Матеріальні баланси.

6.3. Планування закупок. Завдання постачання. Зміст планування постачання. Поняття "оптимальна партія поставки", її розрахунок. Використання табличного методу розрахунку оптимальної партії поставки. Основні методи закупівлі та форми поставок продукції. Критерії вибору форми та методу поставки ресурсів.

6.4. Запаси та їх регулювання. Сутність запасів. Виробничі запаси та чинники, що впливають на їх розмір. Види запасів. Норма виробничого запасу та її розрахунок. Сутність та основні аспекти управління запасами. Головні риси ефективного управління запасами. Методи регулювання запасів. Точка замовлення та три рівні контролю над запасами. Необхідність страхового запасу. Процедура контролю матеріалів.

Тема 7. Забезпечення операційної діяльності виробничою потужністю підприємства

7.1. Види виробничої потужності та чинники її формування. Поняття "виробнича потужність". Необхідність обґрунтування виробничої програми виробничою потужністю. Види виробничої потужності. Чинники, які необхідно враховувати під час визначення виробничої потужності. Поняття "вузьких місць" та "провідних підрозділів".

7.2. Показники виробничої потужності. Фонди часу роботи обладнання. Показник середньорічної потужності. Методики розрахунку виробничої потужності: у загальному вигляді, з урахуванням типу виробництва. Коефіцієнт завантаження устаткування. Показники використання основних виробничих засобів.

7.3. Резерви зростання виробничої потужності. Екстенсивні та інтенсивні резерви росту виробничої потужності. Резерви поліпшення використання виробничої потужності. Заходи, які необхідно здійснювати для покращення використання виробничої потужності.

Змістовий модуль 2.Розроблення планів розвитку підприємства та оцінювання їх економічної ефективності

Тема 8. Персонал і оплата праці

8.1. Планування персоналу. Зміст і основні завдання плану з праці. Основні розділи плану з праці та заробітної плати. Поняття "персонал підприємства" та його складові. Категорії персоналу підприємства, які обумовлюють його структуру. Умови ефективного планування кількості та структури кадрів. Чинники впливу на формування персоналу. Методи розрахунку планової кількості персоналу. Фонд робочого часу персоналу.

8.2. Планування продуктивності праці. Необхідність і технологія планування продуктивності праці. Методи розрахунку продуктивності праці. Трудомісткість виробництва та її види. Послідовність планування технологічної тру-

домісткості виробничої програми. Чинники зростання продуктивності праці. Порядок розрахунку приросту планової продуктивності праці для промислового підприємства.

8.3. Планування фонду оплати праці. Зміст і вихідні дані для планування фонду оплати праці. Методи планування фонду оплати праці. Розрахунок планових доплат за роботу в нічний, вечірній час, за бригадирство, тяжкі умови праці тощо. Планування середньої заробітної плати та співвідношення зростання продуктивності праці та заробітної плати.

Тема 9. Виробнича інфраструктура

9.1. Роль допоміжного господарства в організації виробничого процесу. Сутність та значення виробничої інфраструктури підприємства. Складові виробничої інфраструктури. Чинники, що впливають на підвищення ролі виробничої інфраструктури у діяльності підприємства. Особливості виробничої інфраструктури та недоліки у її розвитку. Функції виробничої інфраструктури.

9.2. Планування забезпечення підприємства технологічним оснащенням. Поняття "інструментальне господарство". Завдання управління інструментальним господарством. Планування забезпечення інструментом. Методи розрахунку потреби в інструменті. Системи планування поповнення запасів інструменту.

9.3. Планування ремонтних робіт. Ремонт і його значення в забезпеченні виробництва. Основні завдання планування ремонтних робіт. Системи ремонту. План-графік ремонтних робіт. Ремонтний цикл та його структура. Основні показники ремонтного господарства.

9.4. Розроблення планових енергетичних балансів. Значення енергії та палива для процесу виробництва. Складання планових енергетичних балансів. Робоча та синтезована форми енергобалансів. Вихідні дані для планування виробничої програми енергетичних цехів. Планування діяльності енергоцехів. Методи розрахунку кількості електроенергії на виробничі потреби.

9.5. Планування основних показників транспортного обслуговування. Транспортне господарство на підприємстві. Основні показники планування діяльності транспортного господарства. Розрахунок потреби у транспортних перевезеннях. Планування роботи транспортних цехів. Показники використання транспортних засобів.

Тема 10. Витрати виробництва

10.1. Класифікація внутрішньовиробничих витрат. Завдання, які вирішуються в процесі планування витрат. Класифікація внутрішньовиробничих витрат. Складові витрат підприємства. Співвідношення витрат на виробництво та витрат періоду. Склад витрат, що формують собівартість продукції.

10.2. Планування собівартості продукції. Сутність та значення калькулювання продукції. Статті калькуляції. Розрахунок планової калькуляції. Методи включення прямих та непрямих витрат до собівартості продукції. Склад загаль-

новиробничих витрат та їх розподіл. Методи калькулювання. Метод загального розподілу витрат. Метод "директ-кост". Система таргет-костингу.

10.3. Складання кошторису витрат на виробництво. Значення групування витрат за однорідними економічними елементами. Мета складання кошторису. Склад статей кошторису. Послідовність планування витрат на виробництво.

10.4. Особливості оцінювання та обліку витрат результатів технологічного процесу. Структура результатів технологічного процесу. Особливості комплексного виробництва. Методи розподілу витрат між окремими продуктами в комплексних виробництвах. Особливості оцінювання зворотних відходів. Бракована продукція та втрати від браку. Оплата бракованої продукції.

Тема 11. Фінансове планування і контроль на підприємстві

11.1. Зміст та завдання фінансового плану. Зміст та основні завдання фінансового планування. Принципи фінансового планування. Оборотні кошти підприємства та їх класифікація. Методи визначення потреби в оборотному капіталі. Планування потреб в основному капіталі та джерел доходу. Зміст фінансового плану. Порядок розроблення фінансового плану. Контроль у фінансовому плануванні. Баланс доходів та витрат підприємства. План грошових надходжень та грошових витрат. Платіжний календар та касовий план. Баланс активів і пасивів підприємства.

11.2. Планування прибутку на підприємстві. Сутність показника прибутку. Напрями формування прибутку. Валовий, операційний та маржинальний прибуток. Методика розрахунку чистого прибутку підприємства. Методи планування прибутку від продажу товарної продукції. Умови прибутковості підприємств. Сутність аналізу "витрати – виробництво – прибуток". Фінансові показники (рентабельність, платоспроможність, ліквідність).

Тема 12. Планування і контроль оновлення продукції

12.1. Роль і завдання планів оновлення продукції. Необхідність зміни номенклатури та асортименту продукції підприємства. Продуктові інновації. Етапи процесу виробництва нових виробів. Стадії підготовки виробництва принципово нового виробу. Етапи планування підготовки виробництва нової продукції. Планові нормативи технічної підготовки виробництва: об'ємні та трудові. Методи визначення трудомісткості проектних робіт. Концепція життєвого циклу товару. Зв'язок процесу оновлення продукції з концепцією життєвого циклу товару. Використання різних моделей для розроблення базових стратегій на різних етапах життєвого циклу. Процес планування освоєння нової продукції або послуг.

12.2. Планування витрат на підготовку виробництва нової продукції. Розрахунок капітальних витрат. Методичні підходи до оцінювання доцільності інвестицій. Технологічна собівартість, її елементи. Склад капітальних вкладень, що враховуються під час визначення річного економічного ефекту і вибору варіанта технологічного процесу. Параметричні методи розрахунку собівартості продукції. Методи укрупненого оцінювання витрат залежно від типу виробниц-

тва. Шляхи зниження собівартості у процесі освоєння виробництва нової продукції.

Тема 13. Організаційно-технічний розвиток

13.1. Завдання, принципи та зміст плану організаційно-технічного розвитку підприємства (ОТРП). Науково-технічний та організаційний прогрес. Техніко-економічний рівень виробництва та його складові. Показники, що використовуються для характеристики технічного рівня підприємства. Форми технічного розвитку як об'єкта управління. Основні розділи плану ОТРП. Вихідні дані для розроблення плану організаційно-технічного розвитку.

13.2. Порядок розроблення плану організаційно-технічного розвитку підприємства. Етапи розроблення плану організаційно-технічного розвитку підприємства. Розрахунок економічного ефекту від упровадження заходів щодо організаційно-технічного розвитку підприємства. Джерела економічного ефекту в результаті організаційно-технічних заходів.

Тема 14. Бізнес-планування

14.1. Сутність та призначення бізнес-планування. Особливості ділового планування в сучасних умовах. Цілі та функціональна спрямованість бізнес-планування. Відмінності бізнес-планування від інших видів планування. Сутність бізнес-плану. Базова інформація для складання бізнес-плану. Цілі розроблення бізнес-плану та його ролі.

14.2. Зміст бізнес-плану та основні етапи його складання. Основні розділи бізнес-плану та їх зміст. Послідовність розроблення бізнес-плану. Основні етапи бізнес-планування. Значення презентації бізнес-плану, її форми. Вимоги щодо оформлення бізнес-плану. Реалізація бізнес-плану підприємства.

Перелік практичних (семінарських) та / або лабораторних занять / завдань за навчальною дисципліною наведено в табл. 2.

Таблиця 2

Перелік практичних (семінарських) та / або лабораторних занять / завдань

Назва теми та / або завдання	Зміст
1	2
Тема 1. Семінарське заняття	Планування як сфера людської діяльності
Тема 2. Практичне завдання 1	Планування та обґрунтування ціни підприємства
Тема 3. Практичне завдання 2	Прогнозування обсягів реалізації підприємства
Тема 4. Практичне завдання 3	Вирішення практичних завдань на визначення виробничої програми підприємства
Тема 5. Практичне завдання 4	Вирішення практичних завдань з розробки оперативно-календарних планів підприємства
Тема 6. Практичне завдання 5	Вирішення практичних завдань щодо формування плану матеріально-технічного забезпечення підприємства
Тема 7. Практичне завдання 6	Вирішення практичних завдань щодо розрахунку виробничої потужності підприємства

1	2
Тема 8. Практичне завдання 7	Вирішення практичних завдань щодо розрахунку трудових показників підприємства
Тема 9. Семінарське заняття	Особливості функціонування та планування підрозділів виробничої інфраструктури
Тема 10. Практичне завдання 8	Вирішення практичних завдань щодо визначення витрат підприємства
Тема 11. Практичне завдання 9	Планування результатів операційної діяльності підприємства та його фінансових показників
Тема 12. Практичне завдання 10	Планування впровадження нової продукції
Тема 13. Практичне завдання 11.	Планування показників організаційно-технічного розвитку підприємства
Тема 14. Практичне завдання 12.	Формування резюме бізнес-плану розвитку підприємства та його презентація

Перелік самостійної роботи за навчальною дисципліною наведено в табл. 3.

Таблиця 3

Перелік самостійної роботи

Назва теми та / або завдання	Зміст
Тема 1 - 14	Вивчення лекційного матеріалу та нормативної бази України
Тема 1, 9	Підготовка до семінарських занять
Тема 2 – 8, 10 – 14	Підготовка до практичних занять
Тема 3, 4, 8, 10	Виконання індивідуальних навчально-дослідних завдань
Тема 1 - 14	Підготовка до екзамену

Кількість годин лекційних, практичних (семінарських) та / або лабораторних занять та годин самостійної роботи наведено в робочому плані (технологічній карті) з навчальної дисципліни.

Методи навчання та викладання

При викладанні навчальної дисципліни використовуються такі методи навчання: проблемні лекції (тема 1, 9, 12), оглядові лекції (тема 2, 5), моделювання професійних ситуацій (тема 1, 2, 4, 6, 8, 10, 11), робота в малих групах (тема 1, 2, 9), аналітичні та синтетичні методи (тема 3, 4, 5, 6, 7, 8, 10, 11), мозкові атаки (тема 12, 14), презентації результатів (тема 14).

ФОРМИ ТА МЕТОДИ ОЦІНЮВАННЯ

Університет використовує 100 бальну накопичувальну систему оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти.

Поточний контроль здійснюється під час проведення лекційних, практичних, лабораторних та семінарських занять і має на меті перевірку рівня підготовленості здобувача вищої освіти до виконання конкретної роботи і оцінюється сумою набраних балів:

– для дисциплін з формою семестрового контролю екзамен (іспит): максимальна сума – 60 балів; мінімальна сума, що дозволяє здобувачу вищої освіти складати екзамен (іспит) – 35 балів.

Підсумковий контроль включає семестровий контроль та атестацію здобувача вищої освіти.

Семестровий контроль проводиться у формах семестрового екзамену (іспиту). Складання семестрового екзамену (іспиту) здійснюється під час екзаменаційної сесії.

Максимальна сума балів, яку може отримати здобувач вищої освіти під час екзамену (іспиту) – 40 балів. Мінімальна сума, за якою екзамен (іспит) вважається складеним – 25 балів.

Підсумкова оцінка за навчальною дисципліною визначається:

– для дисциплін з формою семестрового контролю екзамен (іспит) – сумуванням балів за поточний та підсумковий контроль.

Під час викладання навчальної дисципліни використовуються наступні контрольні заходи:

Поточний контроль: Індивідуальні навчально-дослідні завдання (20 балів), експрес-опитування (10 балів) колоквиум (30 балів).

Семестровий контроль: Екзамен (40 балів)

Більш детальну інформацію щодо системи оцінювання наведено в робочому плані (технологічній карті) з навчальної дисципліни.

Приклад екзаменаційного білета та критерії оцінювання для навчальної дисципліни.

Приклад екзаменаційного білета

Харківський національний економічний університет імені Семена Кузнеця

Перший (бакалаврський) рівень вищої освіти

Спеціальність «Економіка»

Освітньо-професійна програма «Економіка підприємства».

Семестр VII

Навчальна дисципліна "Планування і контроль діяльності підприємства"

ЕКЗАМЕНАЦІЙНИЙ БІЛЕТ № 1

Завдання 1 (тестове). (15 балів)

1	Який з основних принципів планування означає, що плани підприємства і його підрозділів повинні максимально відповідати умовам підприємства та його оточення: 1) точність; 2) гнучкість; 3) оптимальність; 4) наступність; 5) безперервність.
---	--

2	Витрати на ремонт тари відносяться до: 1) інших операційних витрат; 2) адміністративних витрат; 3) витрат на збут.
3	В умовах ринкової економіки планування виробничої діяльності підприємства орієнтується в основному на: 1) політичну ситуацію в державі; 2) обсяг випуску продукції в минулому періоді; 3) задоволення попиту всіх потенційних споживачів; 4) державне замовлення; 5) фінансові результати діяльності підприємства в минулому періоді.
4	Роботи і послуги невиробничого характеру включаються в товарну продукцію. 1) вірне; 2) невірне.
5	Теоретична (проектна) виробнича потужність це обсяг господарських операцій, який може бути досягнутий в ідеальних умовах роботи з мінімально можливими негативними результатами. 1) вірне; 2) невірне.
6	Визначте як змінилась норма виробітку, якщо норма часу на виробництво продукції зменшилась на 20%: 1) збільшилась на 17%; 2) зменшилась на 25%; 3) збільшилась на 25%.
7	Розподіліть характеристики виробничих запасів підприємства: 1) Сировина; А) заготовки і не повністю оброблені деталі, які купуються на стороні та проходять додаткову обробку на даному підприємстві; 2) Допоміжні матеріали; Б) деталі, вузли, вироби, які придбані на стороні та поступають без додаткового оброблення для збирання виробу, що випускається підприємством; 3) Напівфабрикати; В) використовуються для обслуговування виробничих процесів, але не входять в склад і вагу виробу; 4) Комплектуючі. Г) безпосередньо створюють виріб та входять до його складу та ваги. 1) _____; 2) _____; 3) _____; 4) _____.
8	Встановіть відповідність між групами персоналу та професіями працівників: <u>Групи персоналу:</u> <u>Професії працівників</u> 1) Промислово-виробничий персонал а) директор бібліотеки; б) менеджер з логістики; в) кухар; г) енергодиспетчер; д) інженер; е) вихователь дитячого садка; є) медична сестра; ж) слюсар-ремонтник; 2) Непромисловий персонал з) бухгалтер; и) пресувальник; і) директор зі стратегічних питань. 1) _____; 2) _____.
9	Встановіть відповідність між джерелами фінансування: 1) Власні фінансові ресурси а) амортизаційні відрахування; 2) Позикові кошти б) іноземні інвестиції; в) кошти від випуску векселів та інших боргових зобов'язань; г) прибуток, який залишається у розпорядженні підприємства; д) банківські кредити; е) вкладення засновників підприємства. 1) _____; 2) _____.

10	Фінансове планування здійснюється на підставі визначення потреби в: 1) основному капіталі; 2) оборотному капіталі; 3) виробничих витратах; 4) джерелах фінансування; 5) кількості сировини і матеріалів, що необхідні для виробництва продукції.
11	Які витрати належать до умовно-постійних: 1) електроенергія на освітлення; 2) електроенергія на технологічні потреби; 3) амортизаційні відрахування; 4) адміністративно-управлінські витрати; 5) заробітна плата робітників-відрядників.
12	До складу собівартості реалізованої продукції включаються: 1) виробнича собівартість; 2) витрати на збут; 3) нерозподілені постійні загальновиробничі витрати; 4) адміністративні витрати; 5) наднормативні виробничі витрати.
13	Планування, яке направлено на здійснення безперервних змін в різних сферах діяльності підприємств, тобто орієнтовано в основному на майбутнє – це: _____.
14	Обсяг виручки від продажу продукції за вирахуванням змінних витрат це: _____.
15	Величина запасів готової продукції, яка має конкретні терміни зберігання, на кінець періоду розраховується за формулою: _____.

Завдання 2 (діагностичне). (10 балів)

Відповідно до укладених угод підприємство у плановому році повинне відвантажити споживачам 2 120 одиниць виробів А, направити у роздрібну торгівлю 1 270 одиниць цих виробів, залишити для власних потреб 780 одиниць і створити 8-денний запас готової продукції до кінця року. Неминучі втрати від браку – 0,95 %. Розрахувати план виробництва виробів А на плановий рік, у тому числі у поквартальному розрізі. Кількість робочих днів – 254, у тому числі I квартал – 61 день, II квартал – 60 днів, III квартал – 67 днів, IV квартал – 66 днів. Розрахувати товарну продукцію підприємства за умови, що ціна виробу А складає 182 грн.

Завдання 3 (діагностичне). (15 балів)

На підприємстві розраховують, що можливості збуту одного з товарів, який буде реалізовуватися у наступному році, будуть такими (табл.).

Таблиця

Вихідні дані

Ціна реалізації, грн	300	290	280	270	260	250	140
Обсяг реалізації, тис. шт.	20	22	28	37	52	57	62
Група А: обсяг реалізації, тис. шт.	18	20	21	22	23	23	23
Група Б: обсяг реалізації, тис. шт.	-	2	7	32	45	48	49

Змінні витрати (пропорційні) заплановані у розмірі 80 грн на одиницю.

Підприємство має інформацію, що цей товар реалізується двом групам покупців (А і Б), тому вирішено проаналізувати, окупиться чи ні проведення цінової дискримінації (дані у табл.). Вважається, що всі інші умови щодо її здійснення є. За допомогою метода зіставлення показників визначити, вигідно чи ні проведення цінової дискримінації.

Завдання. Розрахувати найбільш вигідну для підприємства ціну реалізації. Розрахувати річну величину покриття підприємства за даним товаром за умови знайденої ціни реалізації.

Критерії оцінювання

Підсумкові бали за екзамен складаються із суми балів за виконання всіх завдань, що округлені до цілого числа за правилами математики.

Алгоритм вирішення кожного завдання включає окремі етапи, які відрізняються за складністю, трудомісткістю та значенням для розв'язання завдання. Тому окремі завдання та етапи їх розв'язання оцінюються відокремлено один від одного таким чином:

Завдання 1 (тестове). (15 балів)

За кожний правильний тест – 1 бал.

Завдання 2 (діагностичне). (10 балів)

4 бали за арифметичну точність розрахунку товарної продукції з урахуванням браку та запасу виробів;

3 бали за правильність розрахунку обсягів виробництва у поквартальному розрізі;

3 бали за перевірку загального обсягу виробництва та наявності висновків.

Завдання 3 (діагностичне). (15 балів)

3 бали за правильність розрахунку найбільш вигідної для підприємства ціни реалізації;

3 бали за правильність розрахунку річної величини покриття підприємства за даним товаром;

3 бали за визначення умов проведення цінової дискримінації;

4 бали за правильність розрахунку річної величини покриття підприємства за даним товаром за умови проведення цінової дискримінації;

2 бали за наявність висновків щодо доцільності проведення цінової дискримінації.

Рекомендована література

Основна

1. Афанасьєв М. В., Селезньова Г.О. Планування і контроль на підприємстві : навч. посіб. Х. : ВД "ІНЖЕК", 2013. 448 с.

2. Іванова В. В. Планування і контроль на підприємстві : навч. посіб. Суми : Університетська книга, 2015. 443 с.

3. Планування і контроль на підприємстві: навч. посіб за ред. М. О. Данилюка. Львів: "Магнолія-2006", 2017. 328 с.

Додаткова

4. Ачкасов А. Є., Охріменко В. М., Мількін І. В. Планування і контроль на підприємстві: навч. посіб. Х.: ХНУМГ, 2014. 277 с.
5. Бізнес-планування підприємницької діяльності : навч. посіб. / З. С. Варналій, Т. Г. Васильців, Р. Л. Лупак, Р. Р. Білик. Чернівці: Технодрук, 2019. 264 с.
6. Виробничий менеджмент : підручник / М. П. Бутко, С. М. Задорожна, Н. В. Іванова / за заг. ред. М. П. Бутка. К. : Центр навчальної літератури, 2015. 424 с.
7. Должанський І. З., Загорна Т. О. Бізнес-план: технологія розробки : навч. посіб. К. : Центр навчальної літератури, 2019. 384 с.
8. Михалюк Н. І. Планування діяльності підприємств : навч. посіб. К. : Ліра-К, 2015. 620 с.
9. Організація та планування діяльності сільськогосподарських підприємств: практикум : / [І. І. Червен, І. О. Банєва, Т. Я. Іваненко та ін.]; за ред. професора І. І. Червена. Миколаїв : МНАУ, 2018. 205 с.
10. Сенишин О. С., Кривешко О. В. Маркетинг : навч. посібник. Львів : Львівський національний університет імені Івана Франка, 2020. 347 с.
11. Економіка і організація виробництва: навчальний посібник для здобувачів ступеня бакалавра за технічними та інженерними спеціальностями / Петренко К. В., Скоробогатова Н. Є. – К.: КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2019. 177 с.

Інформаційні ресурси

12. Сайт ПНС ім. С. Кузнеця. Методичне забезпечення з навч. дисципліни «Планування і контроль на підприємстві» [Електронний ресурс] / Г. О. Селезнєва. – Режим доступу : <https://pns.hneu.edu.ua/course/view.php?id=270>
13. Господарський кодекс України // Верховна Рада України: від 16.01.2003, № 436-IV. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15>
14. Цивільний кодекс України // Верховна Рада України: від 31.03.2019. № 435-IV. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15>
15. ЛігаНовости. Режим доступу : www.liga.net
16. Наказ Державного агентства України з інвестицій та розвитку від 31 серпня 2010 року №73 «Про затвердження рекомендацій з розробки бізнес-плану інвестиційного проекту» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0073537-10#Text>
17. Наказ Міністерства освіти і науки України від 13 грудня 2013 року N1764 «Про затвердження примірної структури бізнес-плану інноваційного проекту» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v1764729-13#Text>

18. Право. Украина. [Электронный ресурс]. – Режим доступа : www.legal.com.ua/cgi-bin/matrix.cgi/pravo.html.
19. Сервер Верховной Рады Украины. – Режим доступа : www.rada.gov.ua/